

Т.В. Пятничук
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
Інституту професійно-технічної освіти
НАПН України

ОЦІНЮВАННЯ ПРОЕКТНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ БУДІВЕЛЬНИХ УЧИЛИЩ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ

У статті розкрито суть проектної навчальної діяльності учнів будівельних училищ, види та можливості використання навчальних проектів, види, етапи, основні функції контролю й оцінювання їх результатів.

Ключові слова: проектна технологія навчання, контроль та оцінювання, критерії оцінювання.

Найважливішим завданням професійно-технічної освіти є формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників. Його виконання у підготовці майбутніх робітників-будівельників у професійно-технічних навчальних закладах має реалізовуватися за поєднаними між собою напрямками: впровадження у педагогічну практику освітніх стандартів (змістовий аспект); підготовка робітників засобами педагогічних технологій, що гарантують досягнення освітніх результатів (процесуальний аспект); організація валідного, об'єктивного і надійного педагогічного контролю (діагностичний аспект).

Значну роль у цьому відіграє проектна навчальна діяльність. Проектна технологія, незалежно від виду проекту, по суті є особистісно орієнтованою, вона сприяє розвитку індивідуальних здібностей кожного учня, привчає їх активно отримувати нові знання, набувати професійну компетентність.

Мета статті: розкрити суть проектної навчальної діяльності учнів будівельних училищ, розглянути види та можливості використання навчальних проектів у процесі формування професійної компетентності майбутніх

робітників-будівельників, види та основні функції контролю і оцінювання їх результатів.

Аналіз джерел. Загальні теоретичні положення щодо використання методу проектів у навчальній діяльності учнів та окремі питання оцінювання якості проектної діяльності учнів розкрито в працях В.В. Голобородько, В.В. Гузеєва, О.Н. Землянської, Т.М. Канівець, О.М. Коберника, П.С. Лернер, Н.В. Матяш, Н.Ю. Пахомової, Дж. Питта, Є.С. Полат, В.Д. Симоненка, І.Д. Чечеля, С.М. Ящука.

Виклад основного матеріалу. Цілями застосування методу проектів у навчальній діяльності учнів будівельних училищ є підвищення їхньої мотивації до навчання і професійного зростання; розвиток когнітивного і операційно-діяльнісного компонентів професійної компетентності, мислення, комунікативних навичок, умінь працювати у групах, виконувати соціальні полі, орієнтуватися в інформаційному просторі; створення позитивної атмосфери.

Проект (від лат. *Projectus* – кинутий уперед) – технічні документи – креслення, розрахунки, макети, що створюються вперше; план, задум. Проектування – створення проекту – прототипу, прообразу передбачуваного або можливого об'єкта [7, с. 270].

Навчальний проект – це форма організації занять, яка передбачає комплексний характер діяльності всіх його учасників з отримання освітньої продукції за певний проміжок часу (за А. Хуторським) [9].

Проект – сукупність документів (розрахунків, креслень, макетів тощо) необхідних для зведення споруд, виготовлення машин, приладів і т. ін.; задуманий план дій, задум, намір. Проектувати – складати, розробляти проект, конструювати що-небудь; планувати, намічати, здійснити що-небудь, накреслювати [6, т.3, с. 26].

Для майбутніх робітників-будівельників проектування – задум, план, дипломна творча робота, розроблення планів споруд, тощо. Необхідно зазначити, що проектна навчальна технологія має використовуватися

педагогічними працівниками у комплексі з іншими педагогічними технологіями, методами тощо.

Для учнів будівельних училищ у їхній навчальній діяльності доцільно використовувати такі види проектів (наприкладі професії «монтажник санітарно-технічних систем і устаткування» [2]):

1. Інформаційний проект, який передбачає збір і оброблення інформації щодо обраної проблеми з метою її презентації широкій аудиторії (на уроках для однокласників, у ході проведення предметних тижнів тощо). Завдання на виконання інформаційного проекту може бути індивідуальним або груповим. Індивідуальна робота над інформаційним проектом забезпечує кожному учню розвиток самостійності, удосконалення пошукових, аналітичних здібностей. Робота у складі групи із 3-4 осіб навчає розподіляти ролі, працювати у колективі, нести відповідальність за спільні результати. Виконання учнями інформаційних проектів доцільне при вивченні тем професійно-теоретичної підготовки: «Внутрішній водовід будівель», «Види шаблонів для розмічання отворів», «Вимірювальні прилади, принцип дії та їх будова» [2] тощо;

2. Практико-орієнтований проект у навчанні майбутніх робітників-будівельників підвищує їхню мотивацію у досягненні професійних результатів, удосконалює професійні уміння. Він може бути

а) на уроках професійно-теоретичного навчання – створення креслень, розрахунків, макетів, а саме: розробка систем водопостачання одноповерхового будинку (3 кімнати); складання інструкційно-технологічних карт монтажу систем водопостачання, опалювання тощо;

б) на уроках виробничого навчання – виконання власних практичних проектів, зокрема – комплектування устаткування за кресленнями, схемами і маркуванням; ревізія, перевірка розмірів і технічного стану деталей, устаткування і трубопроводів;

в) в якості самостійного домашнього завдання – виконання макетів внутрішнього водоводу будівель; систем опалювання; встановлення

вимірювальних приладів тощо для виставок технічної творчості, роботи приймальної комісії;

3. Дослідницький проект – дослідження проблеми за науковими правилами: вивчення властивостей новітніх будівельних матеріалів та пропозиції по можливостях їхнього використання у санітарно-технічних роботах (визначення проблем і переваг використання санітарно-технічних систем з міді, поастику тощо), екологічні проекти;

4. Творчий проект передбачає максимально самостійне практичне впровадження власного задуму: створення власних проектів систем водоводу, опалення, каналізації, газопостачання; виконання реальних завдань на будівельних об'єктах; виконання творчої роботи для державної кваліфікаційної атестації. Виконання учнями творчих проектів забезпечує розвиток їхньої самостійності, впевненості у власних силах, здатності застосовувати набуті знання на практиці, удосконалення професійних знань і умінь;

5. Рольовий проект – ділові ігри, імітаційні ігри є незамінними у ході виконання будь-якого творчого завдання для учнів - майбутніх будівельників, враховуючи, що значна частина їх роботи виконується у бригадах, ланках тощо.

Невід'ємною частиною проектної навчальної діяльності учнів є контроль і оцінювання їхніх досягнень педагогами, експертами, самооцінювання.

Контроль – перевірка, облік діяльності кого-, чого-небудь, нагляд за кимось, чимось [6, т.1, с. 884].

Для оцінювання результатів навчальної проектної діяльності учнів будівельних училищ необхідно використовувати такі види контролю: контроль за процесом; контроль за результатом [1, с. 12].

Оцінка – прийняте позначення якості знань і поведінки учнів. Оцінювати – визначати якість, цінність, достоїнство і т. ін. кого-, чого-небудь; характеризувати [7, т.2, с. 508].

Оцінка знань учнів – визначення ступеня засвоєння учнями знань, умінь та навичок відповідно до програм [7, с. 353].

Оцінювання проектної навчальної діяльності майбутніх робітників-будівельників – це об'єктивне вимірювання результатів їх діяльності. Результат – остаточний, кінцевий підсумок якого-небудь заняття, діяльності, розвитку і т. ін.; показник чого-небудь [6, т.3, с. 110].

Оцінювання результатів проектної діяльності учнів будівельних училищ має виконувати основні функції:

- навчальна - сприяє формуванню когнітивного та праксеологічного компонентів професійної компетентності; визначає рівень досягнень кожного учня, готовність до засвоєння нового матеріалу, виконання нових проектів;

- контролююча – забезпечує постійність і систематичність контролю навчальної діяльності учнів;

- діагностико-коригувальна - виявляє недоліки кожного учня у виконанні проекту, набутих знаннях і практичних уміннях; з'ясовує причини труднощів у процесі навчання; вносить корективи для їх усунення;

- стимулювально-мотиваційна - формує позитивні мотиви навчання, професійні інтереси, цінності, потреби; розвиває ціннісно-мотиваційний компонент професійної компетентності;

- виховна – сприяє формуванню суб'єктного компонента професійної компетентності, усвідомленню учнем важливості власних дій, особистісних і професійних якостей.

Оцінювання проектів передбачає певні етапи:

1. Визначення мети оцінювання – вона має відповідати цілям проекту та його типу: оцінювання спрямовується на визначення рівнів оволодіння навичками мислення, професійними вміннями, способами комунікації, вирішення проблем. Кожен проект має свої цілі, втім необхідно визначити загальні параметри, за якими оцінюються результати роботи: глибина розуміння теми; повнота висвітлення; логічність викладення; цікаві технологічні пропозиції, рішення; якість оформлення письмових матеріалів; логіка і культура мовлення під час презентації.

2. Визначення складових оцінювання. Проектна технологія передбачає оцінювання:

– педагогами: оцінюючи проект, їм необхідно визначати рівень набутих когнітивних та праксеологічних досягнень; доцільність використаних методів дослідження та обробки результатів; активність учасників відповідно до їхніх обов'язків у ході виконання проекту; рівень стосунків та взаємодопомоги; уміння відповідати на запитання, аргументувати свої висновки; оформлення результатів виконаного проекту.

Педагогам доцільно вносити результати оцінювання у табл. 1 (для прикладу).

Таблиця 1

Оцінювання педагогами результатів роботи учнів у проекті

№ з/п	Критерії оцінювання роботи учнів	Оцінка роботи учнів (за 12-ти бальною шкалою)			
		1-й учень	2-й учень	3-й учень	4-й учень
1.	Розуміння актуальності проекту				
2.	Мотивація участі у виконанні проекту				
3.	Роль та рівень участі у проекті				
4.	Рівень знань, набутих у проекті (рівень практичних умінь у практико-орієнтованому проекті)				
5.	Результативність використаних методів і засобів виконання проекту (інструменту, матеріалів у практико-орієнтованому проекті)				
6.	Активність у ході виконання проекту (виконання обов'язків)				
7.	Уміння відповідати на запитання				
8.	Допомога однокласникам (співробітництво) у ході виконання проекту				
9.	Участь в оформленні результатів проекту				
10.	Представлення результатів				
	Загальна оцінка (робочий розряд)				

За педагогічною оцінкою залишається провідна роль в управлінні психологічними процесами розвитку учнів, оскільки властива їй суб'єктивність

психологічно виправдана й індивідуально спрямована. Абсолютна об'єктивність педагогічної оцінки не завжди доцільна, насамперед із погляду забезпечення індивідуального підходу в навчанні та вихованні учнів [3, с. 24].

– самооцінка: аналіз учнями власної роботи у ході виконання проекту передбачає самопізнання, об'єктивне оцінювання власних сил і можливостей, об'єктивне і критичне ставлення до себе та результатів власної діяльності. Учні можуть оцінювати і зміни мотивації у навчанні: зростання професійних цінностей, інтересів, потреб. З іншого боку, самооцінка учнів дозволяє педагогу отримати корисну інформацію про них, зокрема, про труднощі на різних етапах виконання проекту.

У ході проектної діяльності учням доцільно вносити результати самооцінювання у табл. 2 (для прикладу):

Таблиця 2

Оцінювання результатів роботи у проекті

№ з/п	Критерії самооцінювання роботи учнів	Оцінка власної роботи учнів(за 12-ти бальною шкалою)
1.	Мотивація участі у виконанні проекту	
2.	Рівень знань, набутих у проекті (рівень практичних умінь у практико-орієнтованому проекті)	
3.	Рівень умінь користування джерелами інформації (літературою, інтернет, періодичними виданнями тощо)	
4.	Уміння користуватися інструментом, пристроями	
5.	Активність у ході виконання проекту (виконання обов'язків)	
6.	Здатність підтримувати сприятливий позитивний психологічний клімат у колективі	
7.	Розвиток професійно важливих якостей (працелюбність, наполегливість, самостійність, організованість)	
8.	Рівень власної творчості, креативності у ході виконання проекту	
9.	Труднощі у ході виконання проекту та оформлення його результатів	
10.	Визначення власних недоліків у ході виконання проекту	
	Загальна оцінка (робочий розряд)	

Здатність до самооцінювання формується в учнів поступово, декількома етапами:

1. Вплив оцінювальної діяльності педагога, яка дає можливість учням глибше розуміти свої сильні і слабкі сторони, власні вміння та навички;

2. Розвиток здатності аналітичного, критичного підходу до явищ, організація самостійної розумової та практичної діяльності, уміння скласти собі характеристику;

3. Самооцінка стає механізмом, який коригує діяльність, стимулює самовизначення, це самостійний план дій.

– експертне (зовнішнє) оцінювання. Експертами можуть бути педагоги, одногрупники, учні паралельних груп та старших курсів, представники будівельних організацій-замовників робочих кадрів. На незалежну експертну оцінку проектні роботи учнів можуть бути представлені у ході проведення предметних тижнів, училищних виставок робіт технічної творчості, професійної орієнтації, державної кваліфікаційної атестації.

Критерії оцінювання:

– розробляються після вибору виду проекту та його мети;
– повинні максимально підтримувати, стимулювати різносторонню роботу за темою проекту;

– повинні сприяти творчості учнів, розвитку ціннісно-мотиваційного компонента професійної компетентності;

– учні заздалегідь ознайомлені зі складовими та критеріями оцінювання;

– кількість критеріїв має бути достатньою для повного оцінювання складових професійної компетентності учнів у ході проектної діяльності.

3. Визначення критеріїв оцінювання з урахуванням усіх етапів роботи: критерії оцінювання мають стати для учнів своєрідною покроковою інструкцією для досягнення цілей проекту. Тому необхідно дотримуватись принципів оцінювання:

– простота – форми оцінювання мають бути простими, зрозумілими й зручними у застосуванні;

– відкритість – викладачі, учні, експерти знають, що буде оцінюватись та за якими критеріями;

– об'єктивність – оцінка є об'єктивною тільки тоді, коли ґрунтується на конкретних критеріях;

– важливість – оцінювання тільки найважливіших очікуваних результатів.

Враховуючи, що професійна діяльність будівельників пов'язана з бригадною формою організації праці, проектна діяльність також може здійснюватися групою учнів і її ефективність залежить від кожного учасника. Відповідно постає проблема оцінювання результатів роботи кожного учня і педагогу необхідно визначити достатню кількість критеріїв для оцінювання частки кожного у спільній роботі. Для забезпечення індивідуального підходу критерії мають уможливлувати висвітлення здатностей кожного учня (і сильного, і слабшого), забезпечуючи тим самим посилення мотивації до навчання всіх учнів, визнання суспільної значущості і цінності діяльності кожного, необхідності отримання професійних знань та вмінь.

Для визначення внеску кожного з учасників проекту ефективним є чітке визначення завдань для виконання та закріплення за виконавцями. Це дозволяє оцінити і якість роботи підгрупи у цілому, і якість виконання кожним учасником своїх обов'язків. Створюючи критерії для оцінювання внеску кожного учня до роботи команди, педагогу треба пам'ятати, що вони мають допомагати організовувати діяльність учня, створювати умови для успішного завершення проекту.

4. Організація процедури оцінювання: педагог має визначити етапи роботи над проектом, заплановані результати кожного етапу та їх оцінювання.

При розробленні процедури оцінювання проектів завдання педагога - показати учням, як на кожному етапі роботи вони наближаються до запланованих результатів та які зміни відбуваються у навчальному процесі. Для цього процедура оцінювання має бути організована так, щоб учень: міг самостійно розвиватися і проводити дослідження оточуючого світу та себе, маючи повне уявлення про мету, з якою він це робить; мав чіткі критерії

оцінювання, що сприяють не тільки досягненню цілі, але й поступового просування до неї; отримував зворотний зв'язок, що допомагає коригувати свої дії, спрямовані на досягнення цілі.

Оцінювання результатів проектної навчальної діяльності учнів повинно мати на меті:

- а) об'єктивне визначення рівня знань, професійних умінь;
- б) розвиток їх мотивації до самостійного отримання сучасних знань, вивчення інноваційних будівельних технологій і матеріалів;
- в) з'ясування необхідності коригування отриманих учнями знань та умінь;
- г) розвиток здатності до професійного самооцінювання, формування професійно важливих якостей.

Для забезпечення об'єктивності, оцінювання результатів проектної діяльності учнів має бути критеріальним, цілеспрямованим, систематичним [4, с. 9].

Зазначимо, що не існує універсальних критеріїв, ґрунтуючись на яких можна було б розробити єдину для усіх проектів систему оцінювання. Проте можна спиратися на загальні підходи щодо критеріїв оцінювання не тільки результатів проектної діяльності, але й формування професійної компетентності учнів, основними з яких є ціннісно-мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний, суб'єктний.

Висновок. Для формування професійної компетентності майбутніх робітників-будівельників доцільно використовувати проектну навчальну діяльність учнів по розробленню інформаційних, практико-орієнтованих, творчих, дослідницьких, рольових проектів. Оцінювання цієї діяльності здійснюється педагогами, експертами, самооцінюванням і має на меті об'єктивне визначення рівня знань, професійних умінь, розвиток їхньої мотивації.

Література

1. Застосування особистісно-розвивальних педагогічних технологій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників (методичні рекомендації для педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів, працівників науково-навчально-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти МОН України) / М.В. Артюшина, Я.Ю. Білоконь, І.Б. Дремова, О.Б. Кошук, І.А. Мося, Т.М. Пащенко, Г.М. Романова, ; за ред.. Г.М. Романової. К. : Ін-т проф-тех. освіти НАПН України. 2014. 132 с.

2. Державний стандарт професійно-технічної освіти ДСПТО 7136.2.F45.33.0.2007. Професія: Монтажник санітарно-технічних систем і устаткування. Код: 7136.2.

3. Канівець Т.М. Основи педагогічного оцінювання: [навчально-методичний посібник] /Т.М. Канівець. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М. 2012. 102 с.

4. Методика підготовки та проведення тестового контролю успішності майбутніх кваліфікованих робітників (методичні рекомендації для педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів) / П.Г. Лузан, В.М.Манько, І.А. Мося, М.М. Шимановский. К. : Інститут професійно-технічної освіти НАПН України. 2012. 68 с.

5. Науково-педагогічний словник [текст]: / Козяр М.М., Козловська І.М. Львів : Вид-во «СПОЛОМ», 2011. 216 с.

6. Новий тлумачний словник української мови. У 3-х томах. Укл. В. Яременко, О. Сліпушко. «Аконіт». 1998.

7. Педагогічний словник / За ред. Дісн.чл. АПН України Ярмаченка М.Д. К.: ПАДАГОГІЧНА ДУМКА, 2001.

8. Професійна освіта: Словник: Навч. посіб. / Уклад. С.У.Гончаренко та ін.; За ред. Н. Г. Ничкало. К.: Вища шк., 2000. 380 с.

9. Хуторскмй А.В. Современная дидактика. Учебник для вузов. Питер. 2001.544 с.

Т.В. Пятничук

кандидат педагогических наук

старший научный сотрудник

Института профессионально-технического образования

НАПН Украины

**ОЦЕНИВАНИЕ ПРОЕКТНОЙ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
УЧАЩИХСЯ СТРОИТЕЛЬНЫХ УЧИЛИЩ НА ОСНОВЕ
КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА**

В статье раскрыта сущность проектной учебной деятельности учащихся строительных училищ, виды и возможности использования учебных проектов, виды, этапы, основные функции контроля и оценивания их результатов.

Ключевые слова: проектная технология обучения, контроль и оценивание, критерии оценивания.

T. Pyatnychuk

Ph.d.

Senior Researcher Fellow

Institute of Vocational Education

NAPS Ukraine

**EVALUATION OF PROJECT EDUCATIONAL ACTIVITY OF BUILDING
SCHOOLS OF STUDENTS**

Essence of project educational activity of building schools of students, kinds and possibilities of the use of educational projects, kinds, stages, basic functions of control and evaluation of their results, is exposed in the article.

Keywords: project technology of educating, control and evaluation, evaluation criteria for translation.